

Πανελλήνιες Εξετάσεις Ημερήσιων Γενικών Λυκείων

Εξεταζόμενο Μάθημα: Νεοελληνική Γλώσσα – Έκθεση και Λογοτεχνία,

Ημερομηνία: 14 Ιουνίου 2021

Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

ΘΕΜΑ Α

A1. Μαρτυρίες μαθητών επικεντρώνονται στις επαγγελματικές προσδοκίες και δυνατότητες. Αρχικά, προβάλλεται το αίτημα του έγκαιρου επαγγελματικού προσανατολισμού στο σχολείο, ώστε να αποφευχθεί η επιλογή κορεσμένων εργασιακών στοχεύσεων και να μειωθεί η ανεργία. Από την άλλη, τονίζονται οι περιορισμένες δυνατότητες επαγγελματικής αποκατάστασης αλλά και εξέλιξης στη χώρα, εφόσον προτάσσεται ο βιοπορισμός, με αποτέλεσμα πολλοί νέοι να ωθούνται είτε στον εργασιακό συμβιβασμό είτε στη φυγή στο εξωτερικό.

ΘΕΜΑ Β

B1.

α. Σωστό

β. Σωστό

γ. Λάθος

δ. Σωστό

ε. Λάθος

B2.

α. Τίτλος με κυριολεκτική χρήση της γλώσσας:

- Νέοι: προσδοκίες και επαγγελματικές προοπτικές
- Μαρτυρίες νέων για το επαγγελματικό μέλλον

Τίτλος με μεταφορική χρήση της γλώσσας:

- Επαγγελματική επιλογή: προσδοκίες και ματαιώσεις
- Άλλο όνειρο και άλλο...επάγγελμα
- Όνειρα...επαγγελματικής νυκτός

β. Στο Κείμενο 1 η συντάκτρια κάνει χρήση στατιστικών στοιχείων. Ειδικότερα, παραθέτει τα αποτελέσματα έρευνας του Pew Research Center στην οποία έγινε προσπάθεια να αποτυπωθούν τα χαρακτηριστικά της κανονικότητας του 2025. Σύμφωνα με την έρευνα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων («Το 47% δήλωσε...») δεν είναι αισιόδοξο και ισχυρίζεται ότι το μέλλον θα είναι δυσσώνο, αφού θα ενταθούν τα κοινωνικά προβλήματα. Στον αντίποδα, το 39% των συμμετεχόντων («Το 39% δήλωσε...») υποστηρίζει ότι το μέλλον

θα είναι καλύτερο χάρη στην τεχνολογική ανάπτυξη, η οποία θα συμβάλλει αποτελεσματικά στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Με την παράθεση των στατιστικών στοιχείων η συντάκτρια προσδίδει αποδεικτική ισχύ και εγκυρότητα στο λόγο της, αφού αποτελούν ισχυρά τεκμήρια που βασίζονται σε εξακριβωμένα και επεξεργασμένα στοιχεία που πείθουν τον αναγνώστη, ο οποίος δύσκολα μπορεί να τα αμφισβητήσει.

Στο Κείμενο 2 γίνεται εκτεταμένη χρήση μαρτυριών, οι οποίες λειτουργούν ως βιωματικά τεκμήρια για να παρουσιάσουν εύληπτα και να ευαισθητοποιήσουν τον αναγνώστη σχετικά με τις προσδοκίες και τις επαγγελματικές προοπτικές των νέων. Πιο συγκεκριμένα, με την παράθεση μαρτυριών μεταφέρεται η προσωπική εμπειρία των σύγχρονων νέων, προκαλώντας συγκινησιακή φόρτιση στον αναγνώστη, καθώς τα προσωπικά τους βιώματα μεταφέρονται άμεσα. Έτσι, το κείμενο αποκτά ζωντάνια, παραστατικότητα και αμεσότητα, δημιουργείται ένα κλίμα οικειότητας με τον αναγνώστη και τον βοηθά να προσλάβει άμεσα τις απόψεις των νέων, οι οποίες λειτουργούν ως αποδεικτικό στοιχείο των ανησυχιών τους.

B3. Πρόθεση της συντάκτριας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου είναι να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες σχετικά με μία πιο αισιόδοξη ενατένιση του μέλλοντος. Για την επίτευξη του στόχου της χρησιμοποιεί:

α. μεταφορές: i) «από αδιαπέραστο πέπλο...προσδοκιών», ii) «μελλοντικό ερείπιο», iii) «αέρας αντοχής», iv) «να καίει τα χείλη μας», v) «ανάσα προσμονής».

Ο μεταφορικός λόγος συμβάλλει στην εικονοπλασία δίνοντας παραστατικότητα στο μήνυμα σχετικά με την πίστη σε ένα ελπιδοφόρο μέλλον. Παράλληλα, η μεταφορά από το χώρο του ανοίκειου και αφηρημένου στο χώρο του οικείου και συγκεκριμένου, προσδίδει ευληπτότητα στο λόγο και διεγείρει συναισθηματικά τον δέκτη.

β. Ρητορικό ερώτημα: «άλλωστε τι άλλο μπορούμε να κάνουμε;». Το ερώτημα επιτείνει τη συναισθηματική φόρτιση του δέκτη, ενώ επικυρώνει παραστατικά τη θέση που έχει υποστηρίξει στο κείμενο δημιουργώντας σχήμα κύκλου με τον τίτλο (Το αύριο δεν είναι πια αδιαπέραστο πέπλο). Παράλληλα, δίνει την ευκαιρία στον αναγνώστη να συμμετάσχει στο προβληματισμό του συντάκτη αντιλαμβανόμενος και ο ίδιος την αισιόδοξη προοπτική.

γ. Εκτενής χρήση α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου «Σωρεύουμε», «επιμένουμε»... Το α' πληθυντικό πρόσωπο προσδίδει συλλογικότητα στον αισιόδοξο τρόπο αντίληψης και σθεναρής αντιμετώπισης του μέλλοντος, ενώ η συμμετοχή του συντάκτη γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στον αναγνώστη και τον πομπό. Το ύφος καθίσταται οικείο, προφορικό και ζωντανό και επιτυγχάνεται η συναισθηματική διέγερση του αναγνωστικού κοινού.

δ. Συγκινησιακά φορτισμένες λέξεις-φράσεις, «Σωρεύουμε δυνάμεις...ερείπια». Επιτείνει τη συναισθηματική φόρτιση του δέκτη καθιστώντας τον πιο δεκτικό στη θέση/πρόταση του συγγραφέα.

ε. Αντιθέσεις: «το αύριο από αδιαπέραστο πέπλο» ≠ Γίνεται και πάλι πεδίο εκκόλαψης προσδοκιών. Με το σχήμα της αντίθεσης, αίρεται η απαισιόδοξη θεώρηση του παρόντος και τονίζεται η προοπτική ενός ευοίωνου μέλλοντος ισχυροποιώντας τη θέση του συντάκτη.

ΘΕΜΑ Γ

Κατά τη γνώμη μου, στην κατακλείδα του ονειρικής διάστασης ποιήματος του Ν. Γκάτσου («Στο Σείριο ... καρδιά»), τα παιδιά ενός φανταστικού κόσμου αφυπνίζονται όταν μαθαίνουν από το «δάσκαλό τους» πως τον πλανήτη Γη «ένα άστρο σα φτερό θαλασσινό»-παρομοίωση (2^{ος} στίχος, 2^η στροφή) ταλανίζουν πόλεμοι και θάνατος (2^{ος} στίχος, 1^η στροφή) για αυτό και ονομάζεται «του σύμπαντος αρρώστια και πληγή» (2^{ος} στίχος, 3^η στροφή- **μεταφορά**) ως μομφή στο ανθρώπινο είδος, που -παρά την εντυπωσιακή εξέλιξη του πολιτισμού- κατατρώχεται από κακία. Το ποιητικό υποκείμενο **αφηγείται σε γ' πρόσωπο** (αντικειμενικότητα, αποστασιοποίηση) την υπερρεαλιστική ιστορία (μύθος) προβάλλοντας την **αντίθεση** μεταξύ της πραγματικότητας -ό,τι δυστυχές συμβαίνει στη γη- και του φανταστικού -όπως θα έπρεπε να είναι η ζωή για τα παιδιά- χωρίς «έγνοια ... πολέμους και θανάτους» (1^η στροφή). Εντούτοις, ακόμη και στη δυστυχούσα Γη οι νέοι δεν κάμπτονται, αγωνίζονται με «τραγούδια και στίχους-συνθήματα στους τοίχους» ως ακούραστοι του ονείρου κυνηγοί - **μεταφορά** (2^{ος} - 3^{ος} -4^{ος} στίχος, 3^η στροφή).

Προφανώς θα ήμουν ικανοποιημένος αν η ιδανική ζωή, που περιγράφει ο ποιητής ήταν η υφιστάμενη κατάσταση στη Γη. Αλλά επειδή οι καταστάσεις δεν αλλάζουν ως δια μαγείας, προκύπτει αμετάθετο χρέος των παιδιών να αγωνιστούμε με πίστη και πάθος να ανατείλει ευοίωνο μέλλον για την ανθρωπότητα. Ως νέα γενιά έχουμε δικαίωμα να προσβλέπουμε στην ουτοπία: η ζωή είναι μεγάλη για να παλέψουμε να τη φέρουμε στα μέτρα μας, αλλά και τόσο μικρή για να την περάσουμε με συμβιβασμούς και μιζέρια. Η μοίρα μας είναι η θέλησή μας.

ΘΕΜΑ Δ

[Τίτλος έκθεσης]

Πρόσω ολοταχώς για ένα ευοίωνο μέλλον!

[Πρόλογος]

Το πρόσφατο και αναπάντεχο βίωμα της πανδημίας, που αφενός μετρά την απώλεια χιλιάδων ανθρώπινων ζώων και αφετέρου μας φέρνει αντιμέτωπους με το τέλος της φαντασίωσης για τις ανεμπόδιστες επιλογές και την ατομική «παντοδυναμία», επαναφέρει εκτός των άλλων και τον προβληματισμό για το πώς σταθμίζεται η ποιότητα ζωής. Ποιες τελικά παράμετροι προσμετρώνται και πώς ιεραρχούνται, προκειμένου να υπερπηδήσουμε τα εμπόδια που ορθώνονται μπροστά μας και φαντάζουν -προς το παρόν τουλάχιστον- ανυπέρβλητα, ίσως ήρθε η ώρα να αναλογιστούμε τα εφόδια με τα οποία κάθε νέος οφείλει να οπλιστεί απέναντι στις κοινωνικές ανησυχίες ώστε να δράσει αποτελεσματικά.

[Ζητούμενο 1^ο]

- Πρωταρχικό και ζωτικής σημασίας εφόδιο για κάθε άνθρωπο είναι η παιδεία, το υψηλό επίπεδο μόρφωσης με το οποίο αποσοβείται ο κίνδυνος της χειραγώγησης, της πολιτικής και ψηφιακής προπαγάνδας.
- Ο άνθρωπος του μέλλοντος χρειάζεται να έχει εφοδιαστεί με τις αξίες του ανθρωπισμού, με την αρετή της αλληλεγγύης που ως έρεισμα της δημοκρατίας νοηματοδοτεί μια κοινωνία με συνοχή, αποδεδειγμένη από καταστάσεις πόλωσης, προωθώντας παράλληλα τη διακρατική συνεργασία.

- Στο πλαίσιο αυτό, απαραίτητη είναι η αποσύνδεση από την αμιγώς τεχνοκρατική προσέγγιση της ζωής και η καλλιέργεια της συναισθηματικής νοημοσύνης (ενσυναίσθησης), διότι μόνο μέσω αυτής μπορούν να κατοχυρωθούν επί της ουσίας τα ανθρώπινα δικαιώματα, να παταχθούν οι φυλετικές και οι κοινωνικές ανισότητες, να ελπίζουμε σε ένα μέλλον, χωρίς βία, αποδεχόμενοι τη διαφορετικότητα.
- Επιβάλλεται η δημοκρατική συνείδηση, καθώς ο ευσυνείδητος δημοκρατικός πολίτης αναγνωρίζει και αποδέχεται την ευθύνη του να υπερασπίζεται τα δικαιώματα των αδύναμων, να προστατεύει τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και να εμποδίζει τους κακοπροαίρετους να δρουν ανεξέλεγκτα.
- Κατ' επέκταση, η ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης αποτελεί μονόδρομο για την εξασφάλιση ενός καθαρότερου περιβάλλοντος και αναβάθμισης της ποιότητας ζωής.
- Αντίστοιχα, ψηφιακές και τεχνολογικές δεξιότητες, σε συνδυασμό με τη δια βίου μάθηση, διασφαλίζουν την επαγγελματική σταδιοδρομία, την ικανότητα διαχείρισης των νέων τεχνολογικών εφευρέσεων.

[Ζητούμενο 2^ο]

Αν και η προσδοκία για τη βελτίωση του κόσμου που κληρονομήσαμε φαντάζει ανέφικτη, αποτελεί την κινητήριου δύναμη για την ανέλιξη του τρόπου ζωής μας μέσω της ενεργητικής και όχι παθητικής αντιμετώπισης, ώστε να αφήσουμε μια παρακαταθήκη για τα δικά μας παιδιά

- Σε πρώτο επίπεδο, η εθελοντική δράση εν γένει ως έμπρακτη εκδήλωση του ανθρωπισμού αποτελεί την απαρχή της οποιασ αλλαγής: εθελοντική προσφορά και αιμοδοσία, διασφάλιση έννομων αγαθών σίτισης για τους αναξιοπαθούντες (άστεγους, πρόσφυγες, άπορους) παροχή βοήθειας και υλικών αγαθών σε ευπαθείς ομάδες, με ατομική πρωτοβουλία ή οργανωμένα μέσω κοινωνικών παντοπωλείων.
- Στις παραπάνω ενέργειες έρχεται να προστεθεί και ο οικολογικός ακτιβισμός μέσα από την ενεργό συμμετοχή σε δενδροφυτεύσεις, καθαρισμό ακτών, χρήση εναλλακτικών μέσω μετακίνησης, ένταξη σε κινήματα που προωθούν τη χρήση πράσινης ενέργειας, εναλλακτικών μορφών αυτής.
- Προσφορά εθελοντικής- κοινωνικής εργασίας μέσω δράσεων μη -κυβερνητικών οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.) σε εγχώριο και παγκόσμιο επίπεδο ως ιδανικού τρόπου ανάλωσης του ελεύθερου χρόνου, χρόνου θερινών διακοπών.
- Με δεδομένο ότι η Τέχνη «ανθρωποποιεί» την κοινωνία, η συμμετοχή σε πολιτιστικές δράσεις, όπως οργάνωση θεατρικών παραστάσεων, εκθέσεων βιβλίων, αναβίωση εθίμων αλλά και συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, ενισχύει την πολιτιστική μας ταυτότητα και αναβαθμίζει την ποιότητά του συλλογικού βίου.
- Δεν θα μπορούσαμε να ελπίζουμε για αλλαγή του κόσμου αν δε συσπειρωθεί η νεολαία και δεν αναλάβει πρωτοβουλία αξιοποιώντας την παγκόσμια εμβέλεια των ψηφιακών μέσων ως σημείου δημόσιου διαλόγου και αλληλεπίδρασης αλλά και των θεσμών / εκπαιδευτικών προγραμμάτων διαβούλευσης, όπως το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο εφήβων.

- Ως οι πολίτες του αύριο οφείλουμε να ασκήσουμε κάθε πολιτικό δικαίωμα και να δράσουμε μέσω της διαμαρτυρίας, της οργανωμένης διαδήλωσης, της έμπρακτης συμμετοχής στο πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι, ώστε να ασκούμε πίεση σε κυβερνήσεις κατοχυρώνοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα σε παγκόσμιο επίπεδο και να υιοθετείται ο δημοκρατικός τρόπος ζωής.

[Επίλογος]

Την πρόβλεψη για την κοινωνική πόλωση, την ψηφιακή παντοδυναμία, τον έλεγχο έχει ήδη κάνει προ πολλού στο «1984» ο Τζώρτζ Όργουελ. Απλώς στις ανησυχίες αυτές ήρθε να προστεθεί ο ρατσισμός, οι διακρίσεις, οι ανισότητες σε βάρος του διαφορετικού, η κατά συρροή καταπάτηση της ιδιωτικότητας και των ατομικών ελευθεριών. Με το βλέμμα όλων, όμως, στραμμένο στη συλλογική ευημερία και την εξασφάλιση ψυχικών, ηθικών και υλικών αποθεμάτων, αναγκαίων σε κάθε αιφνιδιαστική ανατροπή και απειλή της κανονικότητας του βίου μπορούμε να προσβλέπουμε σε ένα μέλλον περισσότερο ευοίωνο.